

Izhaja

1. in 15. dne
vsakega meseca.Rokopisi
ne vračajo se.

ZORA

Stoji na leto:

redoma
po 4 forinte,
izjemoma
po 3 forinte.

ČASOPIS ZABAVI I PODUKU.

Pregled. Poezije: Materni glasovi. Gazéle. — Ura. — Ženska pisma prijatelju. — Nikolaj Aleksjevič Kirjejev. — Dragojila Jarnevičeva. — Misli o napredku Slovencev. — Šekspirov Trгоvec beneški. — Vabilo. —

Materni glasovi.

VII.

Preljubo dete, svojega življenja
Kakó presrčno že se veseliš;
Po vsem, kar zreš, gojiš ti hrepenenja,
Besedi vsaki ljubko se smejiš.

Takó mladosti enkrat boš se svoje
Z nedolžno-mlado strastjo veselil,
In menil boš, da vse življenja boje
Z mladostjo bodeš sámo preboril.

Kakó srce enkrát ti bo gorélo
Za vse, kar bo budílo njemu čar;
Besedam sladkim kak se bo zavzélo,
A njih hinavstva ne sluteč nikdár!

Gorje! kolíko tug, prevar, grenkosti
Življenje to podati ti pretí,
Da trohico ki vžíval bi sladkosti,
Pó njih ti v srcu mladem ogreni.

S pogumom in krepostjo, dete moje,
Prevarjen duh si upokóji svoj;
Čem bolj bridkost navdaja srce tvoje,
Tem stanovitnejši v krepósti stoj! P. D.-Pajkova.

Gazéle.

VI.

Srce moje pôkoj zadobílo — dekle moje!
Ko je s tvojim trdno se spojilo — dekle moje!
V nóči taval vbog sem, izgubljen,
Zdaj je méni solnce zasvetílo — dekle moje!
Samega se skoro ne poznám,
Kar se náme ti oziraš mílo — dekle moje!

Dvom, obupnost, klavrnost duhá,
 Vse se je ljubezni umeknilo — dekle moje!
 Kakor zêmlija v pómladi, srcé
 Moje se je tožno prestvarilo — dekle moje!
 Škoda le, da nisem izpoznal
 Prej ljubezni čarobno zdravilo — dekle moje!
 Prej, ko bil sem krepek in brdák,
 In srcé gorkejšje je čutilo — dekle moje!
 Vendar tudi zdaj do smrti, čuj,
 Vdano vsegdar bode ti služilo — dekle moje!
 Sprejmi dobrotljivo vdanost tó,
 Da-si borno, vem, je povračilo — dekle moje!

Jos. Cimperman.

U r a .

(Dalje.)

Spomnjam se, da sem se zopet ovestil, in da sem, videč, da nikdo ne pazi na me, zopet stopil k ograji, ali ne od one strani, s koje je David skočil — bilo me je strah tamo stati, — nego grem na drugo stran, ter sem gledal doli v modro, deročo reko; spominjam se, da sem opazil ne daleko od mosta na obali čolnič in v njem nekoliko ljudij, da se je eden izmej njih, ki je bil ves moker in svetil se na solncu, nagnil preko čolniča in vlekel iz vode nekaj velikega, neko podolgasto, črno stvar, o kojej sem s početnika mislil, da je truga ali pletenica; ali ko sem bolje pogledal, videl sem, da je to bil — David! Tedaj me spreleti groza, začnem kričati na ves glas in prerinem se skozi množico do čolniča; ali ko sem tija prišel, klonem in začnem se ogledavati. Mej ljudmi, ki so bili okoli čolniča, spoznam Trankvilitatina, kuharja Agapita, ki je držal črevelj v roki, Juško, Vasilija Isti človek, ki je bil moker, vzame izpod pozuhe telo Davidovo, potegne ga iz čolniča ter položi na blatnej obali na pleča; roke

Davidove bile so proti licu obrnene, ko da se je hotel obraniti tujim pogledom. David se nij maknil. Baš kot vojak pri vajah izbočil je prsa in držal pete edno pri drugej. Lice mu je pozelenelo, oči so bile zaklenjene, a z glavz mu je kapljala voda. Oni mokri človek, ki ga je iz vode potegnil, bil je, sodeč po obleki, fabriški delavec, koji tresoč se od mraza in gladeč si lasi raz čela, začne pripovedati, kako se je to dogodilo. Pripovedal je počasno in razumljivo:

„Vidim, gospoda moja, da ta-le mali skoči z mosta v vodo kaj je to? pomislim precej poletim za vodo, ker vem, da ga bo reka prinesla pod mostom in glej . . . ! Opa-zim, da nekaj plava po vodi, slično kosmatemu kožuhu, to je — njegova glava; skočim precej v vodo in zagrabim ga Eto vam vse, to ravno nij nikakova modrost!“

Mnogi iz množice odobravalí so živahno te besede. „Sedaj se moraš malo pogreti, pojdi, da popiješ čašo čaja“, reče nekdo.

Ali zopet se nekdo riva skozi množico . . . to je Vasilij.

„Kaj hočemo, pravoverni“, reče on skoro plakajoč, „življenje moramo mu povrniti. To je naš mladi gospod.“

„Življenje moramo mu povrniti, moramo mu življenje povrniti!“ ponavlja množica, ki je vedno bolj naraščala.

„Obesimo ga za noge“.

„Obesimo ga za noge! To je najbolje sredstvo.“

„Položimo ga na trebuh po deskah, in valjali ga bomo, dokler se . . . Dajte, primite ga, možaki!“

„Da se ga nikdo ne dotakne!“ reče vojak s sulico. „V stražarnico z njim!“

„Molči, izvržek!“ zagrmi od nekod Trofimič s svojim basom.

„On je živ!“ zakličem jaz na vse grlo in malo poplašeno.

Bil sem se nagnil k njegovemu licu . . . „Takovi so utopljeni“, mislil sem, in sree mi je hotelo počiti . . . in, na enkrat zapazim — da se ustne Davidove gibljejo, in nekoliko vode pcedi se mu iz ust . . .

Precej me odrinejo; vsi obstopijo Davida.

„Ziblajte ga, tresite ga!“ začujejo se glasovi.

„Ne, ne, stojte!“ zakliče Vasilij. „Domu ga nesimo, domu!“

„Dà, dà, domu“, reče tudi Trankvilitatin.

„V trenutku ga bomo odnesli, tamo mu bode bolje“, nadaljuje Vasilij. (Od tega dne sem ga ljubil.) „Bratje, je-li je tu kakova nosilnica — ako ne, prijel ga bodem jaz za glavo a eden za noge . . .“

„Stoj! Evo nosilnice, položite ga na njo! Držite, obrnite se! Tako! Le hitro! Nesli ga bomo kakor na vozu!“

In za nekoliko trenutkov odnesli so Davida pod streho očetove hiše.

Slečejo mu obleko in položijo ga na postelj. Še na ulici pokazoval je znamenja življenja, ječal je, gibal z rokami . . . v sobi se popolnem osvesti. Ali kakor hitro je nevarnost prešla, ter nij bilo več treba paziti nanj — nastane občno nezadovoljstvo: vsi so se ga izogibali kot kužnega. „Bog te uničil, rudeči vrag!“ togotila se je tetka po hiši. „Spravite ga kamor koli, Porfirij Petrovič, ker ta nam še bode strašne škode provzročil!“

„Res, to je vražje seme!“ pritrdi jej tudi Trankvilitatin.

„To je hudoba, nezaslišana hudoba!“ kričala je tetka ravno pri naših vratih, da bi jo tudi David čul. „Iz prva vkraستي uro, a potem jo vreči v vodo . . . se ve da, da je nikdo ne dobi . . . dà, dà, rudeči vrag!“

„David“, vprašam ga, ko sva bila sama, „zakaj si to storil?“

„No, tudi ti!“ odgovori mi se s povsema slabim glasom. Ustne so mu bile modre, a lice nekako oteklo. „Kaj sem storil?“

„Zakaj si skočil v vodo?“

„Skočil! Nisem se mogel držati na ograji mosta, to je cela stvar. Ko bi bil znal plavati — skočil bi bil navlašč v vodo. Moram se precej učiti plavati. Ali zato je ura — proč!“

Na to vstopi oče s slovesnim korakom v najino sobo.

„Tebe, dragi moj“, obrne se k meni, „bodem neusmiljeno pretepel; nikar ne sumnjaj o tem, čeravno nečeš leči na klop“. Potem pristopi k postelji, na której je ležal David. „V Sibiriji“, začne on z resnim glasom, „v Sibiriji, gospodič moj, v tamošnje kaznilnici in rudokopih trpé in umirajo ljudje, koji niso tako krivi niti

takovi zločinci, kakor ti! Ali si ti samomorilec, ali lopov, ali si morebiti vso pamet izgubil? Povej mi, kaj si, ako ti je po volji?“

„Jaz nisem niti samomorilec, niti lopov“, odgovori David, „ali moram vam povedati resnico: V Sibiriji so tudi čestiti ljudje, čestitejši nego ste vi in jaz. To veste vi bolje, nego jaz!“

Oče zamrmlja, stopi eden korak nazaj, pogleda Davida, pljune, prekriža se počasno ter odide.

„To vam nij ljubo?“ reče David za njim ter pokaže jezik. Potem poskuša vstati — ali nij mogel. „Moral sem si kakovo kost zlomiti“, reče jec-ljajoč in nagubajoč čelo, „spominjam se, da sem se v vodi udaril ob neko bruno“.

„Ali si videl Raiso?“ dodà na enkrat.

„Nisem je videl . . . čakaj! čakaj! zdi se mi, da je stala na obali blizu mosta. Dà . . . imela je črno haljino, žolt robec na glavi . . . dà, ona je bila!“

„No, a potem, . . . ali si jo pozneje videl?“

„Pozneje . . . ne vem. Meni tedaj nij bilo nič mar — ravno si bil skočil.“

David se vznemiri.

„Golobček moj, dragi Aleksej, pojdi precej k njej, reci jej, da sem zdrav, da se mi nij nič hudega dogodilo. Jutre pridem k njim. Pojdi hitro, brate, stori mi to ljubav!“ David sklene roke . . . njegovi osušeni lasje stršeli so mu smešno, ali mu je proseči izraz na licu bil tem iskrenejši. Vzamem klobuk ter idem iz hiše, pazeč, da me oče ne vidi, ter da ga ne opomnim na njegovo obljubo.

Idoč k Latkinovim mislil sem: kako je to mogoče, da Raise nisem

opazil? Kamo je izginila? Ona je morala videti

Sedaj se spomnim, da je v onem trenutku, ko je David pal, odjeknil v mojih ušesih žalosten, bolésten krik . . .

Ali je to ona bila? Ali, zakaj bi je potem ne bil videl?

Pred hišico, v kojoj je Latkin živel, bilo je neko prazno mesto, ob-raslo s koprivami in ograjeno s troh-ljivim plotom. Komaj sem prestopil ta plot (nij bilo tu niti vrat niti vrac-tice), prikaže se očem ta-le prizor: Na pragu pred hišo sedela je Raisa, na-slونivši glavo na roke a lakte na ko-lena; gledala je strmé pred se; poleg nje je stala njena nema sestrice igra-joč se s kamenjem, a pred pragom, s pleči proti meni obrnen, v raz-trganej in ponošenej suknji, čisto vpog-nen in z rokami mahajoč, poskakoval je stari Latkin. Ko je čul moje korake, se obrne, — na enkrat poskoči proti meni, govori izredno hitro, s tresočim glasom, neprenehoma: ču, ču, ču! Čisto sem otrpnil. Dolgo ga nisem videl in ne bil bi ga niti spoznal, ko bi se bil na drugem mestu ž njim sestál. To nagnbančeno rudeče lice, ta usta brez zob, te okrogle, temne, male oči, ti zamršeni sivi lasje, to skakanje, te brezsmiselne besede . . . kaj je to? kakovo nenaravno trpljenje muči to nesrečno stvar? je-li to igra smrti?

„Ču, ču, ču,“ šepetal je vijoč se, „glej, Vasilijevna, komaj je prišla . . . eto z niškami na strehi (pokazoval je z roko na glavo) pa sedi tu kakor lopata; in čudna je, čudna kakor An-drijuša; čudna, Vasilijevna! (Očevидno je hotel reči: nema.) Ču, moja čudna Vasilijevna! Sedaj sva oba brez oble-ke . . . pogledajte jo, pravoverni! Samo te dve cunji imam! a?“

Latkin je gotovo vedel, da nij rekel, kar je hotel povedati; zato se je silil, da mi razjasni, kako stvar stoji. Zdelo se mi je, da Raisa nij niti poslušala, kar jej je oče govoril, a sestra njena se je še vedno igrala s kamenjem.

„Z bogom, juvelir, z bogom, z bogom!“ reče Latkin večkrat zaporedoma globoko mi se priklanjajoč, ko da se raduje, da je naposled našel pametno besedo.

Meni se je čisto zavrtel mozeg. „Kaj pomeni to?“ vprašam neko staro gospó, koja je pomolela glavo skozi okno.

„Kaj to pomeni, dragi gospod?“ odgovori ona, kakor da bi hotela reči: „oni pravijo, da se je nekdo — kaj jaz vem kdo — hotel vtopiti, pa ga je ona videla. E, potem se je preplašila. prišla domu . . . na njej se nij ničesar opazilo, in kakor se je vsedla na prag —, sedi ona od tiste dobe tu kakor kip, a nij pregovorila niti besedice, ko da ne more govoriti, sirota.

„Z bogom, z bogom!“ ponavljal je Latkin, neprenehoma se klanjajoč.

Pristopim k Raisi in postanem pred njo.

„Raisa!“ zakličem, „kaj ti je?“

Ona ne odgovori ničesar. kakor da bi me ne bila opazila. Lice jej nij bilo bledeje, nij se premenilo, ali je bilo videti kot okamenelo.

„Tudi ona je čudna, čudna“, šepetne mi Latkin na uho.

Primem Raiso za roko. „David

je živ“, rečem glasneje, nego prej, „živ in zdrav! David je živ, je-li razumeš? Potegnili so ga iz vode; sedaj je doma, in poroča ti po meni, da pride jutre k tebi . . . on je živ!“

Raisa vpre počasno oči v mene, ko da jej je težavno; trene njimi nekolikokrat in otvori jih povsema; potem nagne glavo na stran, zarudi malo po malo, odpre ustne . . . začne naglo dihati, nagrbanči čelo in s težkim trudom pregovori besede: „Da . . . David . . . je . . . živ“, vstane iznenada s praga in odbeži.

„Kamo hočeš?“ vprašam jo.

Ali z lahkim smehom na licu je pretekla uže dvorišče . . . a jaz, to se razume, tečem za njo; za nama pa so se čuli tužni glasovi starega Latkina in gluhoneme devojčice . . . Raisa šla je naravnost k nam.

„To je izvanreden dan!“ mislil sem, tekoč za črno haljino Raisino, ki se je pred menoj vila.

Raisa je letela mimo Vasilija, tetke in Trankvilitatina in na ravnost v sobo, kjer je ležal David, ter mu pala na prsa. „Ah . . . ah . . . Da . . . vid“, šepetne ona s slabim glasom — „ah!“

A David jo prisrčno poljubi, ter nasloni svojo glavo na njo. „Odpusti mi, srce moje“, začul se je njegov glas.

In obadva topila sta se v radosti.

Ruski spisal Ivan Turgenev.

Prevel Ivan Naglič.

(Konec pride.)

Ženska pisma prijatelju.

XI.

Prijatelj! težko, nehvaležno nalogo sem si nehoté naložila, obetavši obširnejo kritiko našega pisateljstva.

Skoro, skoro da bi raji odstopila od svojega namena, kajti mi pri tem opisovanju pretite dve neizogibljivi nevarnosti: ali biti odkritosrčna, in s

tem si najbrž pridobiti skrivnih sovražtev, — pisateljske jeze pa so nevarne — ali pa se hliniti in s tem si pridobiti morda celo nekih simpatije.

Sej iz lastnega izkustva vem, da kakor najmanjša če tudi pravična graja boli, tako tudi vsaka hvalica, če, tudi vemo, da nij popolnoma zaslužena, gódi našemu ponosu, in nagnenje vzbuja do človeka, koji je to hvalo poklonil.

Kaj čemo, prijatelj? Človek je smrtnik, ko tak pa ima svoje slabosti. Takó pa jih tudi pesniki in prozaisti imajo nič menj nego drugi ljudje.

Zdi se mi, kakor da je vzbudila nekoliko nevolje moja izjava: da razve Preširnovih pesnij in večine pesnij Boris-Mirana so le redki proizvodi slovenski, koji bi barem meni popolnoma ugajali.

Se vé, očitalo se mi bode: „ali si pozabila Jenka, Jurčiča, Levstika in drugih?“ — Ne, nisem jih pozabila; prav živi so mi bili pred očmi proizvodi njih duhá, ko sem izustila ono menda strogo, ali po mojem prepričanju nespremenljivo sodbo.

Kakor dajem prednost Preširnovim in Boris-Miranovim pesnim, dal jo bode drugi Jenkovim ali Levstikovim pesnim, Jurčičevim romanom i. t. d. *De gustibus non est disputandum* — stara pesen.

Ne mislite pa, prijatelj, da jaz pričakujem ali pa celo zahtevam od slovenskih pisateljev Bog zna kakošne popolnosti. Ne! jaz celo občudujem njih železno dobro voljo, njih marljivost, a vendar si večkrat takó iskreno želim, da bi me tudi predmeti njih pisanja ganili, da bi me njih besede radostovale, da bi ogenj njih duha

visok plamen čuvstev in žarke iskre duhovitih mislij rojakom prižigal.

Da-si pa kaj takega večkrat želim, niso toliko naši pisatelji sami krivi.

Človek more svoje sile napinjati samó toliko, kolikor mu duševne in telesne moči dopuščajo. Z naturo se ne da boriti; ona nam siloma ne daje tega, česar snóvi nam nij preje podarila v življenju.

Krivičen bi bil, kdor bi menil, da naši pisatelji, ko bi hoteli, ne bi raji duhoviteje pisali; vendar pak menim, da bi mnogoteri utegnil krepkeje ali pa nežneje izraziti svoja čuvstva, ako bi se v tem oziru nekoliko bolj trudil, namreč pri izbiranju predmetov.

Oster presojevalec literatur sodil bi tretji del naše literature za premalo mislečo. Večina pisateljev premalo globoko misli, premalo živo čuti in premalo bistro vidi to, kar opisuje. Zato so si skoro vse slovenske pesni podobne, vse slovenske novele napravljene kakor po enem in istem kalupu. Vedno se nam predstavljajo ista dejanja, vedno se nam ponavljajo skoro iste besede.

Ako kateri pesnik ali pisatelj obdeluje kakov novi predmet ali sproži ktero novo misel, že se jih oglasi deset, ki ponovijo to misel, če tudi oblečeno v nekoliko drugačno obleko, tako da se nam na zadnje zdi celó izvirnik sam, ki nam je s početka še ugajal, dolgočasen. Razve tega literatura slovenska močno pogreša nežnosti in energije. Večina naših pisateljev, hoteč biti energična, postaja, gotovo nehoté, trivijalna; hoteč biti nežna ali v eno mer javka ali pa postaja mehkobna do mehkužnosti. To je tudi vzrok, zakaj se mej slovenskimi proizvodi goji največ simpatij

do Preširnovih in Boris-Miranovih pesnij. V teh ne nahajamo trivijalnosti. Oziroma na nežnost zdé se mi Boris-Miranove, ki pa nimajo Preširnovega ognja in njegove jasnosti, skoro nežneje od slednjih.

Kratko rekoč, pesni teh dveh pesnikov služijo nam baš takó v zabavo in hrano duhá, kakor poezije najboljših tujih pesnikov; da, še bolj, ker pri naših dveh še povišuje in navdušuje domorodni duh, ki iz njih veje. Iste hvale pa, kakor o Miranovih poezijah ne morem izrekati o njegovej prozi. Boris-Miranova prozaična pisava je takó mehkobna, tako otožna, da bi čitatelj njegove spise prej sodil za proizvode ženskega nego pa možkega peresa.

Sicer pa, prijatelj, kdo sme zahtevati, da bi dober pesnik bil tudi dober prozaist? Ozrimo se na tuje narode, in našli bomo redko kedaj možá, koji bi bil izvrsten v prozi kakor v poeziji.

Zato, ako nam kateri pisatelj ali pesnik podaje takoršnih izdelkov svojega truda, v kojih se vidi zdrav um in dober okus, in od kojih nam pra-

vična zavest pravi, da smemo biti z njimi zadovoljni: sprejmemo jih dobrovoljno brez spotikanja, brez očitanja, brez kritikovanja, brez pretiranih zahtev. —

S tem pa bodi dovolj moje kritike glede slovenske literature!

Res, da sem v njej bolj povedala to, kar mi ne dopada, nego to, kar mi dopada; ali naše literarne razmere zahtevajo kritiko.

Naša literatura je še mlada, še podobna otroku, pri kojem se v odgoji več doseže s pravično strogostjo nego s preobilo hvalo. Dostaviti še moram, da ko sem to pisala, nisem nikakor imela v mislih naših znanstvenikov in učenjakov. Jaz sem ženska in kot taka jako malo izvedena v učenostih. Literatura v širšem pomenu pa je ono edino znanje, h kojem smé tudi ženska, brez da bi bila učena in emancipirana, pristopiti. Česar pa se človek udeležuje in za kar se on zanima, o tem si tudi prisvaja nekoliko oblasti, in ta oblast obstoji v tem, da sme tudi svoje mnenje svobodno izraziti.

P. D. - Pajkova.

Nikolaj Aleksjevič Kirjejev.

Slavjanski junak.

(Dalje.)

Na Srbskem vendar dejanja željnega moža ni dolgo pri bolj mirnem poslovanji rudečega križa stalo, videl je tudi, da Srbom treba pripravnih oficirjev. Stopil je torej kot polkovnik pod tujim imenom Hadži Girej v Srbsko vojsko in prevzel vodstvo prostovoljcev. Njegova orjaška, energična postava, njegovo goreče navdušenje za sveto stvar, polna vera v zmago, s

kratka njegova junaška prikazen pridobivala mu je povsodi zaupanje, in tega zaupanja se je tudi brž vrednega pokazal, ko je na čelu pet bataljonov pri Salasu, Čupriji in Belgradčiku Turke sijajno premagal. Žalibog da Nikolaju Kirjejevu ni bilo dolgo življenje odločeno! V sedanjih bojih največa hrabrost, največe junaštvo, največa duševna in telesna moč pred

smrtno kroglo, ki nevidno prihiti, življenja varovati ne more. 18. avgusta imel je Kirjejev zavzeti turške trdjavine v Rakovici. Odpravil se je torej rano v jutro tje z 3 bataljoni, četo prostovoljcev, dvema kanonoma in enim eskadronom jezdecev. Sprva dal je streljati s kanoni na turške trdjavine, potem pa je zapovedal obči naskok in bil sam na čelu svojim vojnikom. Srbi so došli že blizu svojega cilja, kar prestreli krogla Kirjejevu levo roko. Vendar on se zato kar ne briga, temveč le naprej proti sovražniku hiti. Kmalu ga zadene druga krogla, na kar tako ranjen svoje vojnike še le bolj k pogumu spodbuja. Dohiti ga tretja krogla in mu razbije kost desne roke, na kar mu sablja iz nje pade, pa tudi zdaj še napreduje in naprej veleval. Štarta krogla prebodla mu je prsa; pa junak še kliče: Naprej! Naprej! Dva hrabra srbska milica ga primeta ter mu še pomagata, vendar še ena, peta krogla ga dohiti in mu čudapolno junaško življenje skonča. Ta dva hrabra srbska vojnika sta se pa odločila še mrtvemu Kirjejevu — Hadži Gireju — svoje življenje žrtvovati; namreč truplo njegovo ali sovražnikom oteti ali ž njim se mrtva združiti. Pala sta junaška moža tudi oba od mnogih krogelj sovražnikovih prestreljena, in ob tem ko je vojna svojega vodjo izgubila, izgubila je tudi svoj prejšnji pogum, podala se v beg in prepustila svoje mrtve na nesrečnem bojišču. Turki so mrtvega Kirjejeva seboj v Vidin vzeli. General Černjajev je poslal brž parlamentarja k paši Osmanu izprosit truplo, pa bilo je vse prizadevanje zaman. Parlamentarjev ne samo niti pripustili niso, temveč še streljali so Turki na nje, mrtvi Kirjejev pa se je

divji zverjadi turški v Vidinu na grozno okrunjevanje prepustil.¹⁾

Smrt Kirjejeva bila je dogodka silno važnega pomena. Knez Milan poročil je nemudoma to bridko vest in svoje sožalenje bratu palega junaka, polkovniku Aleksandru Aleksjeviču Kirjejevu, pobočniku Velikega kneza Konstantina, isto tako je poslal general Černjajev telegrame bratu, slavlanskemu komitetu i. t. d.

Žalostna vest se je brž po daljnem svetu raznesla; žalovalo je po Nikolaju Kirjejevu slavljanstvo, pa narod ruski ni samo žaloval, temveč klicati je počel in pripravljati se resno k boju, k maščevanju za prolito kri slavljansko. Kakor v Belemgradu, tako se je opravljalo po cerkvah v veliki Rusiji božje službovanje boritelju za jugoslavljsko svobodo; ruski narod se je bolj in bolj budil in dramil k slavljski zavesti, za osvobodjenje svojih od divjih Aziatov zatiranih bratov — in kdo bi mogel vedeti, koliko je Kirjejeva smrt k veliki rusko-turški vojski pripomogla? — Ideja, za katero je Nikolaj Kirjejev živel in umrl, ni umrla; njegova smrt navdahnila jo je temveč k novemu življenju; ona zdaj živi in raste v celem narodu. Pa tudi osobno stremljenje ni z njegovo smrtjo

¹⁾ Prelepo opazko dela slavni angleški historik Kinglake v predgovoru k svoji zgodovini krimske vojske v najnovejšem, šestem izdanju (*The Crimean war, sixth edition*) o smrti Kirjejevi in isto tako mlad angleški oficir Philip. M. B. Salisbury, kateri je kot prostovoljec v srbski vojski s Černjajevim bil, v svoji knjigi „Two months with Tschernayeff“, in Srbija z navdušenim občudovanjem o Kirjejevu in hrabrih dveh milicah govori ter divji, zverinski značaj turški Osmana paše v bridko zaničevanje prikazuje.

nehalo; poročil ga je svojemu bratu in svoji ljubeznivi sestri Olgi, o kateri bode vselej spomeniti treba, kedar se

bode o junaškem Nikolaju Kirjejevu govorilo. **Popotnik.**

(Konec pride.)

Dragojila Jarnevičeva,

pisateljica hrvatska.

Hrvatski napisal Ivan Trnski.

(Konec.)

Kedar vidi, da jej pesni ne ido baš po sreči, začne se lepo izgovarjati, da slavič poje samo spomladi, a da je njena spomlad davno vže minola.

Iz Gradca otide v Trst i od onod v Benetke, ne toliko da si celo opomore, temveč da zadosti živemu hrepenjenju po krasoti južnega neba. Tam so se odličnejše rodbine skoro pulile za njo. Neka grofica hotela je pogoditi se z njo na šest let, da jej odgoji hčere; neki angleški lord jo je nagovarjal, naj gre z njegovima hčerama, kateri ste se zaljubili v njo, najpreje v Aleksandrijo, potem pa na Angleško. Komaj se mi je dalo pregovoriti jo, da se svojemu zdravju i domovini na ljubo vrne domu. I tako se po štirinajstih mesecih najde zopet v krogu svojih, kateri so jo ljubeznivo sprejeli.

Imela je brata Josipa, duhovnika, ter je nekaj časa pri njem, nekaj časa pa pri materi v Karlovcu stanovala. Ali ko sta jej umrla mati in brat, preživela je šče nekaj časa z udovo sestro v roditeljskej hiši, potem pa ste obé sestri prodale svojo posestvo v Karlovcu.

Videl sem, da je Dragojila Jarnevičeva nekaj časa podučevala odličnejše karloške gospodične v svojej hiši i da jim je priporočala ljubezen do domovine i materinskega jezika.

Odlikovali so našo pesnikinjo z obiskovanjem v Karlovcu pokojni baron Kušlan, Žužel, tedanji dobovški kapelan A. Weber i skoro vsak ondi potujoči književnik.

Bila je nekaj časa tudi v Bistrici; vsako drugo ali tretje leto po nekoliko tednov v Lešću ali v banoških toplih; sploh pa je rada potovala. Zadnji čas nastanila se je i odpočila pri svojej sestričini, ženi peka Cesarja v Karlovcu, ktero je sama vzredila, i doživela je tam starica svoje dni med knjigami, časopisi i svojimi spisi, ljubljena od vseh i lepo strežena.

Dragojila Jarnevičeva je umrla v rojstvenem svojem mestu Karlovcu 12. marc. 1875. v 63. letu svoje dobe ter je pokopana na grobišču v Dobovcu. O njenem sprevodu 14. marc. piše „Vienac“ št. 12. sledeče: „More se reči, da jo je spremilo na poslednji počitek celo mesto. Mladež, učitelji, mestno poglavarstvo, saborski zastopniki, vrle karlovške hčere, vsa inteligencija i mestjanstvo — vse se je zbralo okoli ostankov vredne hrvatske starice, v kterej je srce mlado ostalo vse do zadnjega trenutka življenja. Eno nas je pri tej priliki bolelo. Razve Karlovčanov nij bilo književnika ni društva pri tem sprevodu. Velika je to žalost, da se duševno delovanje tako

malo ceni. Nij li ta starica zaslužila, da jej bar književniki izkaže večo čast? Spoštujmo se, ljubimo se, barem mi književniki med seboj; sej mnogej gospodi zdi se literatura samo igrača, ter ne marajo za književnike!“

V hiši je ljubila natančni red, snago i varčnost; bila je jako zvedena v vsakem domačem poslu i opravljala ga jako spretno. Mrzela jej je vsaka tudi najmanjša nepristojnost, in groza jo je obhajala ter je zbežala, kadar so se gospoda podajali v pijančevanje.

Književnega dela se je poprijela z vso dušo, in kedar jej je zdravje le količkaj dopuščalo, nij jenjala pre-mišljevat, predelavati i dovrševati, kar je napisala. Pesni sem jej s prva jaz popravljal, kolikor sem sam znal i mogel, kajti mi je bilo šče le 20 let, a jezik smo komaj začeli ravnati. V pismih sem jej razlagal slovniška, celo tudi pravopisna pravila, a svetoval jej, naj si sama ustanovi s svojim delom neko določno pravilo. Obžalujem, da dve leti za tem nisem mogel nadaljevati obširnega dopisovanja z njo, ker bi mi pri mojem službenem poslu bilo jemalo redke moje urice. Zato se je nekemu zljubilo šteti mi v greh, da neki nisem posla dovršil, ktereга sem se s tolikim trudom lotil.

Bilo nam se je vsakemu posamezno boriti i učiti, a samo kdor nij opravljal druge službe, i kdor je bil s kom združen v kakem večem mestu, tak je mogel vso odgovornost na se jemati. Obžalujem tudi, da se je Dragojila morala potožiti na nekega starejšega književnika, kateri je vsakemu drugemu piscu, torej tudi njej zamerjal, da se je sploh lotila književnega posla.

Tudi uredniki listov, kterim je

svoje pripovedke pošiljala, niso hoteli prijeti se težkega i delikatnega posla, podučevati jo in popravljati jej spise. Ona se je zato tudi na nje tožila. Bila je jako razžaljive naravi, česar pak ne zamerjajmo pokojnici.

Ona je ukljubo slabemu zdravju, ukljubo vsem neugodnostim, pa tudi našej opravičenej ali ne opravičenej nepomoči živo se poprijela knjige, posebe odmenila se je za pisanje pripovedek i poskušala celo sestaviti dve drami. Srčna želja jo je navdihovala, da s čem koli pomaga svojemu narodu, svoje milej domovini.

Dragojiline pesni so zagledale svet in to pod naslovi: „Želja za domovinom“, „Domovini“ (iz Trsta), „Cvietak prijateljstva“ (v Benetkah) i „Kraj jeseni“ (v Benetkah) vse četiri i. 1839.; „Moje cvieće“ (1840.), „Molba na proljeće (spomlad)“, „Moj sanak“ i „Cviet za njegovu sliku“ (1842.), „Nova žetva“ i „Vještica (čarovnica)“ (1843.), „Moj ljubovnik“ (1845.), „Banu Jelačiću“ (1850.).

Drami ste: „Veronika Desinićeva“ i „Marija, kraljica ugarska“, prva kakor druga spisana v 5 činih in v verzih.

Priповesti so te-le: „Domorodne poviesti“ (1842.), „Prevareni zaručnici“ (1853.), „Prijateljice“ i „Sudbina“ (1854.), „Prsten“ i „Ljepota djevojka“ (1858.), „Plemić i seljan“ (1860.), „Marija Margareta“ (1862.), „Tudje spletke“ (1864.), „U vojničkoj krajini“, „Pepelari“, „Ljubav i prijateljstvo“. — Roman „Dva pira“.

Morebiti je tega tudi več, kar se bode menda našlo v zapušćini.

V „Viencu“ 1875. 12. pravi se, da je pokojnica zbrala svoje spise i

uredila jih, no da je neki odločila, da se smejo šče le deset let po njenej smrti izdati. Obširnejših poročil o

tem, kakor se je tam obečala, ta list do sedaj nij prinesel.

A. Fekonja.

Misli o duševnem napredku Slovencev.

(Dalje.)

Iz malo historično nakopičenega literarnega blaga lahko tedaj posnamemo, kje je primernega poiskati in staro morda nespremenjeno zopet podati ali pa primerno zopet predelati. Iz prejšnjih dob pa imamo večidel cerkvene resnosti; kar je krepkega, najdemo menda vse v tem stoletju. Najboljše so pripovedi, ktere o ljudeh govoré; te si slovenski sin v svoj poduk rad zapomni. In teh ne boste nikoli slovenskemu ratarju zadosti ustvarili, ako mu jih znate v njegovem duhu podajati. Leposlovno polje mora se oboravati tudi za večino naroda. Značajev in slučajev in združenja obojih v narodu ne manjka. Mi moramo tako rekoč kmečko literaturo vstvariti. To se le zdaj poniževalno glasi, ko je narod še le v začetku svojega razvijanja. Razvijanje pa se bo pospeševalo, ako se prej pisatelji ponižajo in kakor pravi vzrejevalci od stopinje do stopinje zrelše in žlahtniše sadje podajajo. Opomniti je, da so se voditelji drugih omikanih narodov zelo pregreševali zoper večino ljudstva s tem, da so uže stanove v nemar puščali. Od tod prikazen, da imajo narodi na najviši stopinji večino neomikano, dà, celó neotesano. Od tod tudi, da je nemški kmet zaostajal, ko so viši razredi dohitevali do mogoče visočine. Mi in drugi zaostali Slovenci se iz tega učimo, da ne smemo ošabno se nad narod postavljati, ampak z njim

dalje hoditi. Zakaj tudi ne? Ako že dečko more v šoli to umeti, kar je nasledek globokih in stoletnih preiskav, zakaj bi celemu narodu na razumljivi način ne podajali sploh takega živeža? Pa mi imamo še poseben vzrok, tega priporočila se držati. Ako se pritožujemo, da se nam ne izplača slovstveno se truditi za Slovence, moramo pomisliti, da je vzrok ta, da imamo pri svojih proizvodih vedno le manjšino, da celó le manjši del manjšine pred očmi. Pisatelji sami so iz te manjšine. Ker pa je ostali del te manjšine iz enakih vreč sejal, ne mara žetve kupovati, ako se ne odlikuje posebno.

Sicer je vzrok, da imajo pisatelji slovenski premalo čitateljev tudi v onih pomankljivostih duševnih proizvodov iskati, ktere se trudimo tukaj naštevati: oni niso naroda prav poznali, tedaj tudi pisati niso znali zanj. Kterikoli so se narodu bližali ali v pismu ali v govoru, so mu bili priljubljeni. Koliko važnih vzrokov imamo tedaj, da se po našem načelu tudi v pismu k narodu obračamo in zanj skrbimo. Ker smo že zašli na stransko pot, naj bo še to koj povedano, da iz enacih vzrokov slovenska društva hirajo. „Čitalnice“ ste snovali, pa ste tako visok prag v nje položili, da si ni upal slovenski kmet črez-nj stopiti. Ko bi tenkih ušes ne imeli, hotel bi še dalje po ratarski segi iz prejšnjih

dob vodnike tega oddelka oštevati, posebno kjer se nad trgi in vasmí napuh že zdaj maščuje. Pa oprostite, da sem bil zašel, kajti že davno sem hotel po glavni cesti dalje iti.

Zato pa zdaj dalje trdim, da ima slovenski narod tudi globoki čut za pravo. Da se rad pravda, ne izvira toliko iz njegove narave, ampak iz zunanjih vzrokov, o katerih naj vsak sam misli, kar mu drago. Leposlovno polje ima lepo priliko, ravno v tem oziru zunanje vzroke za dogodbe jemati, napačnosti opisovati in pravni čut obujati in krepčati. Umetnih oblik tu pač ni treba z daleka prinašati.

Ker korenina srca našega naroda ni čemerna, je naravno, da je Slovenec rad tudi površen. Od površnosti do lahkomiselnosti pa ni daleč. Kdo ne bo zopet našega načela potrdil, ko zopet trdimo, da tudi te napake z leposlovnimi pripomočki smešimo, namesto da jim naravnost z nagubanim čelom pridigujemo?

S tem naj bo ta stran literarnim delalcem priporočena. Za druge umetnike nimamo pravih pojmov. — Imeli smo pri tipičnih lastnostih najbolj kmečki stan v mislih. Meščanstvo in skupina više omike so bila do zdaj na Slovenskem brezznačajna, to je, nimajo prave splošnosti, katero bi mogli čitateljem oluščeno podati. Če ravno te dve veji narodove manjšine niste različni od enakih elementov drugih narodov, ji vendar ne smemo prezreti, tem menj, ker vémo, da se tudi v teh življih večidel slovenska kri pretaka, in ker želimo, da bi se zavedeli, da jim domači zrak najbolj ugaja. Gotovo, da je za nje potreba odbranega gradiva, v težjih primerniših oblikah literarnih nego za slovensko večino. Tudi ta manjšina bolj čuti potrebnost du-

ševnih izdelkov, nego ona večina. Ona sama je dalje sposobna v duševni zvezi biti z drugimi vejami slovanskega plemena. Načelo, da ni vsako drevo za našo zemljo, smo že izrekli. Prevodi iz tujih tal nikakor ne morejo povsem ali celó nič slovenskemu bistvu, slovenskim razmeram ugajati. Drugi Slovani so tuje narode, ki se v bistvu od njih razločujejo, dozday slepo posnemali. Skoro bi veselje izrekel, da smo še srečni, da se naš narod ni še evropsko omikal! Ta na videz paradokсна želja, se vé, ima le tedaj pomen, če je upanje, da se vzroki, ki so jo vzbudili, pri Slovencih vresničijo. Da se dalje razprave ognem, vzkliknem samó, da je žalostno, ko vidimo, da Slovani za zahodno Evropo kar dirjajo, ne pustivši si časa k preudarku, ali je tujstvo brez ozira Slovanom v vsem ugodno. Bodimo tedaj previdni, ne le kadar neslovanska dela prevajamo, ampak tudi pri slovanskih izvirnih izdelkih. Kritike so eni in drugi skoro enako potrebni. Bolje torej, da se skoro brezizjemno prevodov ogiblremo. Pogledajmo raji v zgodovinske liste vseh Slovanov, in ako nam ti zadosti ne podajo, podajmo se naravnost v sedanje razmere slovanske; tu si poiščimo potrebnega gradiva za igre, povésti in druge leposlovne oblike. Zlasti družebno življenje ne bo brez junakov dobrega ali žalostnega spomina, posebno iz višjih krogov. Tudi je le preznana resnica, da mi kulturne slovanske zgodovine premalo poznamo. Tu imate domači zgodovinarji dela dovolj. Podajte to ne le v pismu, ampak tudi v ustmenih govorih, ako imate že veselje, društva zares podučevati. Drugače se vam bodo poslušalci dolgočasili, ker klasični stari in novi svet jim je od

druzih stranij znan. In da bi jim tudi ne bil, pustite neslovansko gradivo drugim narodom, ki so po svoje že obdelani, in ki imajo več močij kakor mi, katerim je treba še le začeti. Liste

in podliste, ki so nam na razpolago, polnimo s slovanskim blagom, ako hočemo, da bomo enkrat začeli slovansko delo.

France Podgornik.

(Konec pride.)

Šekspirov Trgovec beneški.

XL.

Mlada, lepa, po postavi bolj majhna gospodična sedi v gradu Belmontskem s svojo hišinja ter se z njo pogovarja. Čas je mladej gospodični dolg, življenje celó zamrzelo, čemur se je jako čuditi, ako se pomisli, da je gospíca jedina hči in dedinja prebogatega, pa umrlega gospodarja Belmontskega. Dolg čas je reví. Kaj jej ne bi bil? K sreči — za uboge — nij ubožstvo jedino gorjé, ki tare mnogi, menda veči del človeštva, nego, — nego preobilost. „Nij srednja sreča“, pravi jej hišinja, „živeti v srednjem stanju življenja; preobilost hitreje osiví, zadovoljnost pa dalje žíví“.

Ta gospodična, ki se jej sredi bogatstva toži, je Porcija, za Šejlokom brez dvoma glavna junakinja te drame.

Nij smrt po očetu, ktereга je samka izgubila; druga skrb jo jé. „Oj meni! Ta beseda: voli! Jaz pa ne smem niti voliti, ktereга bi si hotela, niti temu odreči, ktereга ne maram; taka je volja žive hčeri po volji umrlega očeta. Nij li hudó, Nerisa (ime hišinje), da ne smem niti ktereга voliti niti kteremu odreči?“ —

Tedaj s srcem, s tem ničemurnim srcem ima ubožica opraviti! Da, da, zdaj razumemo njeno otožnost. Nij šala; toliko mladičev jo snubi, a po svoji volji nijednega ne sme izbrati! Nerisine tolažbe so prazne: „Vaš oče,

gospíca, bil je vedno pobožen mož, a pobožni ljudje imajo umirajoč dobre misli. Gotovo Vas nobeden ne dobí, ki ne bi pravo ljubezen do Vas imel“.

To je lepo rečeno, ali ona „loterija“ (treh škatljic), če je právi ne zadene? Jaz rad verjamem, da je Nerisina tolažba slaba; kajti kdo vé, kateri snubitelj bode nje sliko iz prave škatljice potegnil?

In ti snubači so sicer imenitni gospodiči, cvet plemstva, ali tudi čudaki. Napolitanski princ n. pr. hvali samó svoje konje in pristavlja s ponosom, da jih zna celó tudi sam podkovati! Grof iz Pfalca je preresen človek, „jokajoč filozof“. „Monsieur le Bon“, Francoz, je poln komplimentov, krili in govori za dvajset drugih! „Faulcambridge“, mladi angleški baron, ne zna ne latinski, ne francoski, ne italijanski, je nem kot lipov bog; nosi se, kakor da bi iz vseh dežel oblačila na se bil znosil. Mladi Nemec, saksonskega vojvode sinovec, je pijanec; ko so drugi še trezni, on ga je uže poln; sicer pak se ga je lahko odkrižati: treba samo na krivo škatljico postaviti bokal renskega vina; gotovo se na pravo škatljico niti ozrl ne bode! Take žejne „gobe“ Porcija ne bi za celi svet vzela! Da! ko bi Bassanio, ki je ob enem „učenjак in vojak“, iz Benétek prišel! Ta bi bil pravi mož; ta je uže znan v Belmontu. —

Vendar pak bi se motil, kdor bi menil, da je v Belmontu zares tožno, kakor se je presrečnej Porciji menda zdelo. Oj sreča, sreča, kedaj te je ta iz celega srca vesel, ti te uživa? In tudi Porcijina sreča — sreča brezskrbne devojke — zdi se, da vedno še le raste. Bassanio, toliko zaželeni ljubi, ktereга prava cena se stoprv sredi množice snubačev pokazuje, je v resnici prišel snubit. Samó da bi tega srečkanja ne bilo. Porciji bi bilo lahko, ovaditi mu preje skrivnosti škatljic, ali tega jej poštenost ne pripušča. „Učila bi Vas lahko, prav voliti, ali to bi bilo prelomljenje prisege!“ Zato ga prosi: „Čakajte rají eden dan al' dva, pred nego izkušate!“ — in brž potem še pristavi: „En mesec ali dva bi rada Vas vzdržála tu, pred nego volite“. Se vé da to pa zopet njemu nij po volji, na tej ljubezenskej tvezi biti. Zato pravi on: „Pustíte k mojej me osódi ino k kovčegom!“ Sreča mu je mila! Pogodil je neznatni svinčeni, a pravi kovčček! Porcijina podoba je v njem! Njegova in Porcije sreča je neizmerna! —

V vsem položenu, koje nam pesnik v tretjem dejanju popisuje, je Porcija pravi „otrok sreče“. Vedra, jasna, bistroumna, blagodušna, modra, krepostna — zdi se čitatelju, da je Šekspir vse pojme o človeškej sreči združil v eden ideal in iz njega vstvaril značaj Porcije. In zares, kaj se hoče več zahtevati od gospodične, ako je poleg svojega bogatstva tudi modra? Sej edina modrost kaže pravi način, kakó se ima svetno premoženje uživati. Tega si je Porcija nekoliko tudi svesta. Zaveš, da si vsaj prizadeva biti modra, kakó čedno jo izrazuje v prelepah besedah, ko Bassaniju, ženinu, pravi: „Za vsem rekoč: jaz sem le neučen

otrok, brez šole, brez sveta poznanja. Srečna sem le v tem, da nisem še prestara učiti se.

Svoj duh pokazati, temu se je Porciji še pred ženitvanjsko svečanostjo z Bassanijem podala prilika. Pismo razloži Bassaniju, v kakovo stanje je prišel ubogi Antonio. Porcija si brž izmisli zvijačo, kako bi prišla njemu na pomoč. Svoje gospodarstvo izroči Lorencu, svojega moža prijatelju, v varstvo in se napoti od doma, rekoč, da pojde v neki samostan med tem prebivat, dokler se Bassanio, nje mož, ne vrne. Zvesti nje sluga Baltazar naj jej pri doktorju Bellariju priskrbi pismo in obleko, s katero naj brž pride v Benetke. Med tem uže živi Porcija vsa v domišljiji, kakó se bode obnašala v mladenča oblečena: „Govoriti hočem o dvobojih, kakor fini mladi gizdalín; hvalila bom se, kak gospíce nežne iščejo ljubav mi, kak bolehajo, umirajo, ker jo odrekam, in sto in sto lažij izmislim si, da se rotí mi vsak: ta je ušel iz šole, najmenj za leto in dan“.

Nij dolgo in najdemo jo pred sodbo v Benetkah, ko Antoniju gre za sreč. Pisar čita pismo, v kojem Bellario naznanja prihod mladega doktorja Baltazarja iz Roma, ki pa je Porcija. Kot doktor pravde oblečena zdaj ona nastopi. S kraja se vede, ko da je pravica na židovej strani. Baš zato naj bi žid velikodušno prizanašal Antoniju pravdo, ter mu v ganljivih, lepo stavljenih besedah milost priporoča: „Milost se prisiliti ne daje; kot rahli dežek škraplje ona dol z nebés na zemljo, ter blagoslavlja vse po dvoje: i tega, ki jo dá, i tega, ki jo prejme. A lepša nij, kot pri mogočnikih; vladarja ona na prestólu boljé kinči nego krona. Če žezlo kaže

bolj posvetno moč, kot znamenje časti in veličanstva, v katerem strah, bojazen kraljev vsa počiva: je milost pa tem večja nego žezlo; nje prístol je sreč vladarja, ona je pridévek samega božanstva, in svetna moč oblasti Božjej je enaka, kjer milost več velja kot právo“.

Žid, ki o milosti nič noče čuti, ves gorí za ženskega doktorja, ko ta trdi, da potem je pravica na njegovej strani; imenuje doktorja „Daniela“, „visokospoštovanega dohtarja“, „izvrstnega mladenča“, „žlahtnega, modrega sodnika“ i. t. d. Jedva pa je ona sodba pri kraju, uže nova zvijača rojí po mladej iznadljujev glavi Porcije. Od moža, ki je ne pozna, hoče prstan imeti, ktereга jej on na zadnje tudi dá. Takó se za resnim prizorom sodbe vrstí vesela igra, ko se prstani najdejo.

Sploh o Porciji govoreč, vidi se, ko da je Šekspir hotel v njej narisati zmerno žensko, enako oddaljeno od skrajnih pomanjkljivosti ženstva kakor moštva. Porcija je lepa, a ne gizdava in prevzetna kakor ženske navadno; ona je pogumnega srca, a nikakor ne drzna v svojej pogumnosti; ona je duhovita, a nikakor ne zbodljiva in šegava kakor so duhovite ženske rade. Vse lastnosti se v Porciji nahajajo združene in v lepej harmoniji; nič nij v njej pretiranega, nič bolestnega, nič strastnega. Namreč strastne ljubezni v njej ne najdeš; sploh pa nij mesta v tej drami, kjer bi ali strah ali veselje ali ljubezen to devojko prevzimala. To pomanjkanje vsakoršne strastnosti dela Porcijo zdravo in krepko, nekako možato devico.

Baš s to nestrastnostjo, s tem ravnoдушnim stanjem notranjosti odlikuje se Porcija od drugih ženskih značajev Šekspirovih. Čital sem nekje

— kje, ne morem se domisliti —, da tako žensko, kakor je Porcija, bil bi si Šekspir najraje za ženo izbral: modro, pametno, brezstrastno. Jaz tej jako subjektivnej sodbi nič ne pridevam; oblažiti moža pa bi takov značaj, kakor je Porcijin, res da dobro sodil.

Ali baš zató, ker je Porcija taka izvanredna gospodična, vzbudil je nje značaj posebno pozornost preiskovalcev Šekspirovih. H. Heine n. pr. vidi v Porciji „predstaviteljico vesele sreče“, ona je predstaviteljica „poznejšega razcvita grškega duhá, koji cvet je iz Italije v šestnajstem veku svoj duh razprostrl po vsem svetu, oni duh umetnosti, koji zovemo renesanso“.

Prav krasno opisuje Bodens tedt značaj Porcije rekoč: „Med tem ko nam druge blage ženske s krivimi ali nekrivimi nesrečami ganejo sreč, druge si zopet z junaškim premaganjem težkih izkušenj pridobivajo naše začudenje, prikupuje nam se Porcija ne samo s čarovito lepimi darovitostmi, s kojimi jo okrasuje pesnik, nego tudi in to tem bolj še, ker nam je zanimivo videti, da so na svetu tudi ljubezni in dražestne izjeme, da svet nij samo dolina solz. Porcije se veselimo kot jasnega majnikovega vremena v krajini okrašenej z izbranimi čudesi prirode in umetnostij, in jej tudi privošimo vso to srečo, ker vidimo, da je nje vredna . . . Porcija ima nekaj lastnosti duhovnice, kakoršne nam kaže zgodovina nekojih narodov, pa brez vse one trpke, ascetične, svetobežne primési, kakova je onim duhovnicam lastna“. In ta stvor nij nikakov posnetek iz starih pravljič, nego izdelek Šekspirovega bogatega umotvornega duhá.

J. Pajk.

(Konec pride.)

Na konci šestega tečaja „Zore“ obračamo se zopet k gg. naročnikom in sploh k čitajočemu slovenskemu občinstvu s prošnjo, naj naš časopis i v bodočem letu podpira.

V časih, kakoršni so današnji, ki kažejo v vsakem oziru bolj neprijazen nego ljubezniv obraz, ko gmotni oziri gospodujejo nad duševnimi, je gojitev idealnosti potrebnejša nego kedaj. Malenkostni oziri pogubljujejo, idealni nagledi povišujejo vsaki narod; prvi so jalovi in minejo brez sadov, slednji obrajajo plodove duševne svobode, ktera je gotovo poroštvo narodove bodočnosti. Narodi vseh časov si samó toliko zagotovijo svojo bodočnost in svoj obstanek, kolikor bolj ljubijo čednost, znanost in umetnost.

Vseh teh lastnostij največa pospešiteljica pa je literatura, ki narodu nima biti samó zrcalo njegovih duševnih močij, temveč tudi podbudilo k vsemu dobremu in lepemu. Pri presojevanji vrednosti kakenga ljudstva prašamo vselej: ima li kaj literature, in kakova je njegova literatura? — S tem je velika važnost te delavnosti dejanski izražena.

Mi smo si dobro svesti, kolike važnosti je namreč beletristika, pa tudi sami čutimo, koliko se od takih listov zahteva. S tem spoznanjem pa niso še odstranjene zapreke, s kojimi se izdajatelji listov imajo boriti. „Ko bi storiti tako lahko bilo kakor vedeti, kaj bi dobro bilo storiti, že davno bi bile iz kapelic cerkve in iz bajtic revežev knežje palače nastale“, pravi neki veliki pesnik.

Vendar pak je tudi resno prizadevanje že nekaj, da-si ne vse. V tem oziru je naš namen v kratkem sledeč. Gledé tvarine in razvrstitve kakor tudi oblike in cene ne bomo lista nič predelavala. „Zori“ po našem nazoru ostane dvoji namen ko doslej: zabava in poduk. Kar bi si upali obetati je, da bomo na podučno stran v tem smislu pozornost obračali, da hočemo na npravne in nekoliko tudi gmotne potrebnosti našega naroda nekoliko več zanimanja obračati. Nam se vidi dobro in potrebno, baš te dve strani podudarjati, ker oni zadevate dobro vzgojo volje, od ktere je pri vsakem narodu največ odvisno. Ne načrt, temveč poudarek bode v dosedanjem načrtu samo za spoznanje različen. In še na eno stran bomo posebno pozorni: na pravilnost slovenskega jezika. Ta stran — jezikoslovska — se nam vidi tako važna, da jo je treba posebno pred očmi imeti. —

Kakor doslej takó tudi sedaj poudarjamo staro istino, da brez podpore, bodi-si gmotne bodi-si duševne, nobeno narodno podvzetje ne more dobro napredovati. V tem oziru se zahvaljujemo vsem našim sotrudnikom in vsem, ki so nas na eno ali drugo stran podpirali, ter jih prosimo znovič prijazne pomoči. „Sloga jáči“ je v literarnem delovanju vedno naše geslo bilo in tudi v prihodnje ne neha biti. V stvaréh znamo za razpotja, v osebah ne znamo različenja ali pa celó kake si bodi mrzkosti. Zató je naš list odprt vsakemu literarnemu delavcu, od kodar si bodi.

S tem vabilom se izročujemo tedaj znovič čestitemu slovenskemu občinstvu ter z Božjo pomočjo stopamo dalje svoj pot, kteremu cilj je: Srečna bodočnost našega naroda!

Janko Pajk,

urednik in lastnik „Zore“.